

ब्रिटिश सरकारकडून आणलेली छत्रपती शिवाजी
महाराजांची वाघनखे “शिवशस्त्रशौर्य”
प्रदर्शनाकरीता मार्गदर्शक समिती गठित
करणेबाबत....

महाराष्ट्र शासन

पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०२३/प्र.क्र.२६७/सां.का.३

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक : - २६ सप्टेंबर, २०२३

वाचा :- संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, मुंबई यांचे पत्र
जा.क्र. संग्रह/ छत्रपतीशिवाजीमहाराज/ वाघनखे/२०२३/२३४३, दि.०८.०९.२०२३

प्रस्तावना :-

छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या जीवनातील अनेक प्रसंग आजही देशातील जनतेला प्रेरणादायी आहेत व याप्रसंगांची मोहिनी जनमानसात आहे. त्यामध्ये विजापूरचा सरदार अफजलखान याने सन १६५९ मध्ये छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्यावर केलेल्या आक्रमणाच्या दरम्यान छत्रपती शिवाजी महाराज आणि अफजल खान यांच्या भेटीमध्ये खानाने केलेल्या हल्ल्यास प्रत्युत्तर म्हणून महाराजांनी वाघनखे वापरून खानाचा केलेला वध, या चित्त थरारक घटनेचा समावेश आहे. याप्रसंगी छत्रपती शिवाजी महाराजांनी वापरलेली वाघनखे लंडनमधील व्हिक्टोरिया अँड अल्बर्ट म्युझियम येथे जतन करण्यात आली आहे. सदर वाघनखे जनसामान्यांच्या दर्शनाकरीता राज्यास तीन वर्षाकरिता उसनवार तत्वावर देण्यास व्हिक्टोरिया अँड अल्बर्ट म्युझियमने संमती कळविली आहे. प्राप्त वाघनखे श्री छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालय, सातारा, मध्यवर्ती संग्रहालय, नागपूर, लक्ष्मी विलास पॅलेस कोल्हापूर आणि छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई या चार संग्रहालयांमध्ये प्रदर्शित करण्याचा शासनाचा मानस आहे. ही वाघनखे प्रदर्शित करणे, त्याची सुरक्षा व प्रवास हे अतिशय जोखमीचे व जबाबदारीचे कार्य असल्याने प्रदर्शनाच्या अनुषंगाने प्रदर्शनाची व्यवस्था, सुरक्षा इत्यादी बाबींच्या अनुषंगाने मार्गदर्शनाकरीता समिती गठीत करण्याची विनंती संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय यांनी संदर्भाधीन पत्रान्वये केली आहे. त्यानुसार समिती स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

या शासन निर्णयान्वये छत्रपती शिवाजी महाराजांची वाघनखे “शिवशस्त्रशौर्य” प्रदर्शनाकरीता प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग यांच्या अध्यक्षतेखाली पुढील प्रमाणे मार्गदर्शक समिती स्थापन करणेस या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

“शिवशस्त्रशौर्य” प्रदर्शनाकरीताची मार्गदर्शक समिती

अ.क्र.	समिती सदस्यांचे नाव	पदनाम
१	प्रधान सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई	अध्यक्ष
२	पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
३	पोलीस आयुक्त, मुंबई शहर व नागपूर शहर यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
४	जिल्हाधिकारी, सातारा/कोल्हापूर/नागपूर	सदस्य
५	पोलीस अधिक्षक, सातारा व कोल्हापूर	सदस्य
६	क्षेत्रिय निदेशक (पश्चिम), भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण मंडळ, मुंबई	सदस्य
७	आयुक्त, सीमा शुल्क विभाग, मुंबई	सदस्य
८	उप अधिक्षण, पुरातत्वविद्, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, कस्टम शाखा, मुंबई	सदस्य
९	संचालक, छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई	सदस्य
१०	श्रीमती गिरिजा दुधाट, शस्त्र अभ्यासक	सदस्य
११	संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, मुंबई	सदस्य सचिव

०२. प्रस्तुत समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे असेल

१. वाघनखांचे इंग्लंड ते भारत या प्रवासातील सुरक्षा सुनिश्चित करणे.
२. वस्तूंच्या आयातीसंबंधी प्रक्रियांसाठी महाराष्ट्र शासनास आवश्यक सहकार्य प्रदान करणे. (customs)
३. सातारा, कोल्हापूर, नागपूर व मुंबई येथील प्रदर्शनाचे स्वरूप व त्याच्या संकल्पना याबद्दल शासनाला शिफारस करणे व त्याबाबत सल्ला देणे.
४. वाघनखांच्या देशांतर्गत प्रवासाची सुरक्षितता सुनिश्चित करणे.
५. “शिवशस्त्रशौर्यगाथा” या प्रदर्शनाचे आयोजन, प्रसिद्धी, त्यासंबंधीची सुरक्षा व्यवस्था व स्थानिक नियोजन याबाबतीत शासनास सल्लामसलत व आवश्यक ते सर्व सहकार्य प्रदान करणे.
६. प्रदर्शनासाठी आवश्यक प्रकाशने, डिजिटल मीडिया कव्हरेज, तसेच मराठाकालीन लष्करी खेळांचे प्रदर्शन यासंबंधी शासनास सल्ला देणे.
७. प्रदर्शनात मांडायच्या गोष्टी त्याचं स्वरूप ते बघण्याबाबतचे नियम, विक्री केंद्र, प्रसिद्धी व public engagement या बाबतच्या आराखड्यास अंतिम स्वरूप देणे.

०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२३०९२७१११२५५३१२३ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सु. दि. पाष्टे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मंत्री, सांस्कृतिक कार्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. प्रधान सचिव (सांस्कृतिक कार्य) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
३. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
४. पोलीस आयुक्त, मुंबई शहर, मुंबई
५. पोलीस आयुक्त, नागपूर शहर, नागपूर
६. जिल्हाधिकारी, सातारा/कोल्हापूर/नागपूर
७. पोलीस अधिक्षक, सातारा व कोल्हापूर
८. क्षेत्रिय निदेशक (पश्चिम), भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण मंडळ, मुंबई.
९. आयुक्त, सीमा शुल्क विभाग, मुंबई.
१०. उप अधिक्षण, पुरातत्वविद्, भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण, कस्टम शाखा, मुंबई.
११. संचालक, छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई.
१२. श्रीमती गिरिजा दुधाट, शस्त्र अभ्यासक.
१३. संचालक, पुरातत्व व वस्तुसंग्रहालये संचालनालय, मुंबई.
१४. महालेखापाल -१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१५. महालेखापाल -२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१६. महालेखापाल -१ (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१७. महालेखापाल -२ (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१८. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२०. निवड नस्ती, सां.का.३.